

ZAINTERESOWANIA MŁODZIEŻY NIEPRZYSTOSOWANEJ SPOŁECZNIE

JOANNA MOLEDA

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5924-3750>

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Zainteresowania aktywizują działalność człowieka oraz ukierunkowują wiele procesów psychicznych, takich jak: spostrzeganie, uwaga, pamięć, myślenie. Odgrywają także ważną rolę, przyczyniając się do zaspokajania różnych potrzeb jednostki, np. poznawczych. Mają one charakter wybiórczy, są przejawem własnej inwencji twórczej jednostki, co jest najbardziej widoczne w chwilach wyboru, np. zawodu, sposobu spędzania czasu wolnego.

Badania dotyczące różnych kategorii i struktur zainteresowań rozpoczęto w latach 30. XX w. (Super, 1972). W ujęciu psychologicznym zainteresowania ujawniają się jako stałe i częste zorientowania uwagi mimowolnej i świadomej człowieka na dane kategorie obiektów, czynności, stanów lub sytuacji. Biorąc pod uwagę rozwijanie i usystematyzowanie się zainteresowań jednostki, otrzymują one liczne odniesienia wewnętrzne, tzw. podmiotowe: m.in. emocjonalne, poznawcze, motywacyjne, wartościujące, a także zewnętrzne, np. behawioralne. Zainteresowania i preferencje zawodowe ukierunkowujące człowieka na życie zawodowe, oraz dające z tejże pracy satysfakcję osobistą oraz obiektywne sukcesy, stanowią formę ekspresji osobowości jednostki (Super, 1972; Holland, 1992). Ekspresja ta zaś zdeterminowana jest społecznie uwarunkowanym kontekstem wyboru kariery zawodowej (Gottfredson, 2002).

W psychologii motywacji natomiast zainteresowania traktowane są jako zmienna niejednorodna, złożona często ze wspomnianych wcześniej składowych (Madsen, 1982). Wielu autorów koncepcji rozwoju ogólnego i zawodowego jest przekonanych, że złożoność oraz niejednorodność zainteresowań człowieka sprawiają trudność w próbie ich opisu (Super, 1972; Holland, 1992; Bańka, 1995; Hornowska, Paluchowski, 2002).

Stopień determinacji w dążeniu do realizacji planów zawodowych jest różny i zależy m.in. od wielu cech osobistych i okoliczności społecznych. Niektóre z nich pozostaną tylko marzeniem, inne zostaną zweryfikowane przez doświadczenia jed-

nostki. Jednak niezależnie od stopnia ich realizmu, muszą być uświadomione i sformułowane, aby miały szansę spełnienia.

U młodzieży, która weszła w konflikt z prawem lub przejawiającej inne symptomy nieprzystosowania społecznego można zaobserwować ewidentne deficyty w zakresie umiejętności planowania własnego życia. Wiele wskazuje na to, że zaburzona kariera szkolna – notoryczne wagary, stygmatyzująca rola opinii społecznej, postanowienie sądu, pobyt w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, a w konsekwencji identyfikowanie się z wartościami i wzorami tzw. drugiego życia, mogą w znacznym stopniu wpłynąć na dalsze losy życiowe młodych, nieprzystosowanych społecznie ludzi. Ich sytuacja życiowa po opuszczeniu placówek wychowawczych jest więc wysoce niepokojąca. Młodzież ta często kończy swoją edukację szkolną na poziomie podstawowym lub gimnazjalnym, rzadko podejmując dalszą naukę. Współczesne teorie oparte na wynikach badań empirycznych oceniają dojrzałe formy zachowań dewiacyjnych jako rezultat długotrwałego procesu, zapoczątkowanego we wczesnym życiu jednostki (Urban, 2000). Wielu byłych wychowanków ośrodków wychowawczych trafia do zakładów poprawczych, a w konsekwencji do zakładów karnych. Równocześnie śledzenie losów wychowanków, jak i zwykła obserwacja pokazują, że wychowankowie, którzy znaleźli pomysł na konstruktywną karierę życiową, negatywnie oceniają własną dewiacyjną przeszłość i starają się od niej odciąć.

Przebieg badań

Celem badań było ustalenie, czy istnieją różnice pomiędzy młodzieżą nieprzystosowaną społecznie a młodzieżą niemającą konfliktu z prawem w zakresie liczby i rodzaju posiadanych zainteresowań oraz zaangażowania w ich realizację? W prezentowanych badaniach przyjęto hipotezę, że młodzież nieprzystosowana społecznie ujawnia większe zainteresowania rzemieślnicze oraz związane z kontaktami międzyludzkimi. Natomiast młodzież niekarana uzyskuje wyższe natężenie w skalach dotyczących zainteresowań naukowych i artystycznych.

Badania zastały przeprowadzone w 2018 r. w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych przeznaczonym dla chłopców. Badaniem objęto 100 wychowanków, grupę kontrolną stanowili uczniowie gimnazjum oraz uczniowie zasadniczej szkoły zawodowej (100 chłopców). Podstawowym kryterium doboru osób w grupie kontrolnej był wiek i płeć badanych. Badani chłopcy byli w wieku 13–18 lat.

Pomiaru poziomu zainteresowań dokonano za pomocą Testu Zainteresowań – wersji skróconej Testu Osobowości i Zainteresowań Ericha Mitteneckera i Waltera Tomana w polskiej adaptacji Elżbiety Dajek, zmodyfikowanego do potrzeb niniejszych badań. Test składa się z dziewięciu skal:

- O – zamiłowanie do życia na wsi;
- P – zainteresowania rzemieślnicze;
- Q – zainteresowania naukowe;
- R – zainteresowania ekonomiczne;

- S – umiejętności interpersonalne;
- T – zainteresowania plastyczne;
- U – zainteresowania językowe i literackie;
- V – zainteresowania muzyczne;
- W – zainteresowania zawodami społecznymi.

Test Zainteresowań zawierał 94 stwierdzenia, badani otrzymali również arkusz odpowiedzi, na którym zakreślali krzyżykami w odpowiednich kolumnach swoje odpowiedzi: słusznie – niesłusznie – nie wiem.

Wyniki zostały obliczone przy użyciu specjalnych trzech kluczy. Zgodnie z założeniami autorów testu wyniki surowe zostały porównane z odpowiednimi rangami procentowymi. Gdy wyniki jakiejś skali otrzymują rangi procentowe pomiędzy 25 i 75, to przedstawiają średnie, przeciętne zainteresowania badanego. Natomiast odchylenia rangi procentowej powyżej 75 i poniżej 25 mówią o nasilonych lub znacznie osłabionych zainteresowaniach wykonywaniem określonych czynności. Rangi powyżej 95 i poniżej 5 traktowane są jako ekstremalna manifestacja lub brak zainteresowania określonymi czynnościami (Dajek, 2006).

Cechy społeczno-demograficzne badanych

Jak już podano, badaniami objęto chłopców mieszczących się w chwili badania w przedziale wiekowym 13–18 lat. Szczegółowe dane dotyczące wieku badanej zbiorowości przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Wiek badanych

Kategorie wiekowe	Chłopcy z MOW %	Chłopcy niekarani %
13	9	12
14	19	22
15	24	22
16	22	20
17	15	12
18	11	12

Źródło: badania własne.

Najliczniejszą grupę chłopców z MOW stanowią 15-latkowie – 24% oraz 16-latkowie – 22%. W grupie badanych niekaranych większość to chłopcy w wieku 14 i 15 lat. Wśród chłopców z MOW najmniej liczne są grupy 13- i 18-latków. W przypadku grupy chłopców niekaranych najmniej jest 13-, 17- i 18-latków.

Istotne znaczenie z punktu widzenia kształtowania się planów zawodowych młodzieży ma miejsce zamieszkania. Analiza danych w tabeli 2 wskazuje, że w obydwu grupach przeważali mieszkańcy miasta.

Tabela 2. Miejsce zamieszkania badanych

Miejsce zamieszkania	Chłopcy z MOW %	Chłopcy niekarani %
Miasto	67	54
Wieś	33	46

Źródło: badania własne.

Często uważa się, że młodzież mieszkająca w miastach ma przeważnie lepsze warunki materialno-bytowe oraz deklaruje inne zainteresowania, niż młodzież z rodzin mieszkających na wsi. Wynika to przede wszystkim z wyraźnych dysproporcji w zakresie dostępu do dóbr kultury. Rodziny ze środowisk inteligenckich i robotniczych często dysponują względnie dużymi księgozbiorami, systematycznie kupują czasopisma i gazety codzienne. Rodziny chłopskie natomiast są w tym zakresie znacznie gorzej zaopatrzone.

Tabela 3. Wykształcenie badanych

Wykształcenie	Grupa główna %	Grupa kontrolna %
Gimnazjum	100	49
Szkoła zawodowa	0	51

Źródło: badania własne.

Ze względu na rodzaj szkoły, do której uczęszczali nieletni, najliczniejszą grupę stanowią gimnazjaliści. Spowodowane jest to faktem, że badany młodzieżowy ośrodek wychowawczy ma w swojej ofercie edukacyjnej tylko szkołę gimnazjalną. Grupa chłopców niekaranych reprezentowana jest przez gimnazjalistów – 49% oraz uczniów zasadniczej szkoły zawodowej – 51%.

Struktura rodziny w dużej mierze wyznacza sposób jej funkcjonowania. Do prawidłowego wypełniania zadań rodziny niezbędni są oboje rodzice właściwie realizujący zadania rodzicielskie. Wzory przystosowania emocjonalnego i społecznego czerpiemy z rodziny, stąd też zaburzenia struktury rodziny wyznaczają w dużym stopniu jej dysfunkcjonalność.

Tabela 4. Struktura rodzin badanych

Struktura rodzin	Chłopcy z MOW %	Chłopcy niekarani %
Pełna	52	88
Rozwiedziona	27	12
Rodzice mieli ograniczone prawa rodzicielskie	7	0
Rodzice byli pozbawieni praw rodzicielskich	2	0
Wychowywałem się w domu dziecka	10	0
Wychowywałem się w rodzinie zastępczej	2	0

Źródło: badania własne.

Przeprowadzona analiza struktury rodzin nieletnich wykazała, że ponad połowa – 52% chłopców z MOW wywodzi się z rodzin pełnych, w grupie chłopców niekaranych znakomita większość, bo aż 88% badanych wychowywała się w rodzinie pełnej. Pozostali wychowankowie młodzieżowych ośrodków wychowawczych wychowywani byli głównie w rodzinach niepełnych – 27% w rodzinie rozwiedzionej. W rodzinach niepełnych bardzo częsty jest całkowity brak udziału ojca w wychowaniu. Jest to szczególnie istotny czynnik mogący wpłynąć na jakość wychowania chłopców w tego typu rodzinach. Nieletni często wychowywani byli przez matki, bez wzorca męskiej identyfikacji psychospołecznej. Warto zwrócić uwagę na fakt, że 7% rodziców nieletnich miało ograniczone prawa rodzicielskie, a 2% było pozbawionych praw, co świadczy o dysfunkcyjności tych rodzin. Wiadomą rzeczą jest, że młodzież pochodząca z rodzin o zaburzonej strukturze osiąga słabe wyniki w nauce szkolnej i procesie społecznienia, co wpływa na jej karierę szkolną i bezpośrednio rzutuje na formułowanie, jak i na szanse spełnienia własnych planów zawodowych. Łącznie w domach dziecka i rodzinach zastępczych wychowywało się 12% badanych z MOW, co niewątpliwie mogło negatywnie wpłynąć na proces socjalizacji i wychowania nieletnich. W grupie chłopców niemających problemów z prawem 12% pochodzi z rodziny rozwiedzionej.

Wyniki badań

Wśród badanych chłopców z MOW występuje duże zainteresowanie zawodami rzemieślniczymi. Ponad połowa badanych (54%) ujawnia średnie zainteresowania, 19% badanych ma nasilone zainteresowania zawodami rzemieślniczymi, natomiast 27% badanych deklaruje znacznie osłabione zainteresowania rzemieślnicze (tabela 5).

Tabela 5. Zainteresowania rzemieślnicze chłopców z MOW i chłopców niekaranych

	Chłopcy z MOW %	Chłopcy niekarani %
Ekstremalnie nasilone	0	0
Nasilone	19	5
Średnie	54	51
Znacznie osłabione	27	34
Brak	0	10
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

U 34% badanych chłopców niekaranych zainteresowania rzemieślnicze są znacznie osłabione, a u 10% badanych zauważono zupełny brak tego typu zainteresowań.

Zainteresowania naukowe nie są popularne wśród młodzieży nieprzystosowanej. U 62% badanych zainteresowania te są znacznie osłabione, u 27% badanych kształtują się na poziomie średnim. Sześć procent badanych w ogóle nie przejawia takich

zainteresowań, a tylko 5% badanych ma nasilone zainteresowania naukowe. Zainteresowania te prezentuje tabela 6.

Tabela 6. Zainteresowania naukowe chłopców z MOW i chłopców niekaranych

	Chłopcy z MOW %	Chłopcy niekarani %
Ekstremalnie nasilone	0	0
Nasilone	5	6
Średnie, przeciętne	27	46
Znacznie osłabione	62	25
Brak	6	23
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Okazało się, że mniej, niż połowa chłopców niekaranych (46%) posiada przeciętne zainteresowania naukowe, 25% badanych posiada znacznie obniżone, a u 23% chłopców odnotowano nieobecność tego typu zainteresowań. Tylko 6% chłopców charakteryzuje się nasilonym nasyceniem zainteresowań naukowych.

Wśród chłopców z MOW zainteresowania ekonomiczne i administracyjne kształtują się w sposób następujący: 54% badanych posiada średnie zainteresowania, 37% ma znacznie osłabione, a 9% badanych chłopców nie przejawia takich zainteresowań (tabela 7).

Tabela 7. Zainteresowania ekonomiczne i administracyjne chłopców z MOW i chłopców niekaranych

	Chłopcy z MOW %	Chłopcy niekarani %
Ekstremalnie nasilone	0	0
Nasilone	0	10
Średnie, przeciętne	54	53
Znacznie osłabione	37	24
Brak	9	13
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Na podstawie wyników badań dotyczących zainteresowań ekonomią i administracją chłopców niekaranych można stwierdzić, że ponad połowa badanych (53%) osiągnęła wyniki średnie, 10% badanych posiada nasilone zainteresowania, 24% badanych ma znacznie osłabione zainteresowania dotyczące omawianej skali, a u 13% chłopców można zaobserwować brak tego typu zainteresowań.

Wśród badanej młodzieży nieprzystosowanej społecznie mało popularne są zawody związane z kontaktami interpersonalnymi (tabela 8). Okazało się, że u ponad

połowy badanych (55%) zainteresowania tego typu nie występują. U 29% badanych zauważono przeciętne zainteresowania w tym zakresie, a 16% badanych posiada znacznie osłabione zainteresowania związane z kontaktami z innymi ludźmi.

Tabela 8. Zainteresowania interpersonalne chłopców z MOW i chłopców niekaranych

	Chłopcy z MOW %	Chłopcy niekarani %
Ekstremalnie nasilone	0	5
Nasilone	0	11
Średnie, przeciętne	29	43
Znacznie osłabione	16	26
Brak	55	15
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Jak wskazują powyższe wyniki, wśród chłopców niekaranych znajduje się 5% osób ekstremalnie manifestujących swoje zainteresowania interpersonalne i 11% badanych z nasilonymi zainteresowaniami tego typu. U 43% chłopców zainteresowania zawodami wymagającymi umiejętności obcowania z ludźmi znajdują się na poziomie średnim, jednak u 26% badanych stwierdza się znacznie osłabione plany związane z wykonywaniem zawodu, np. sprzedawcy, pracownika obsługi klienta. Uzyskane wyniki dotyczące umiejętności interpersonalnych chłopców niekaranych przedstawia tabela 8.

U 68% chłopców z MOW zainteresowania plastyczne kształtują się na poziomie przeciętnym, u 22% osiągają wynik znacznie osłabiony. Dwoch badanych (2%) ekstremalnie manifestuje zainteresowania tego typu, sześciu chłopców (6%) charakteryzuje się nasilonymi zainteresowaniami związanymi ze sztukami plastycznymi. Wyniki prezentuje tabela 9.

Tabela 9. Zainteresowania plastyczne chłopców z MOW i chłopców niekaranych.

	Chłopcy z MOW %	Chłopcy niekarani %
Ekstremalnie nasilone	2	5
Nasilone	6	18
Średnie, przeciętne	68	59
Znacznie osłabione	22	14
Brak	2	4
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Z prezentowanego zestawienia wynika, że ponad połowa (59%) badanej młodzieży niekaranej w sposób przeciętny jest zainteresowana sztukami plastycznymi.

U 14% badanych zainteresowania te są znacznie osłabione, a u 4% zainteresowania tego typu w ogóle nie występują. Nasilone zainteresowania plastyczne ujawniono u 18% badanych, a ekstremalnie manifestuje te zainteresowania 5% badanych.

Jak można wnioskować z wyników zaprezentowanych w tabeli 10, zainteresowania językowe i literackie nie są typowe dla chłopców z MOW. Połowa badanych (50%) ma znacznie osłabione tego typu zainteresowania, a u 16% chłopców odnotowano brak tego typu zainteresowań. Przeciętne zainteresowania językowe i literackie można zauważyć tylko u 34% badanych.

Tabela 10. Zainteresowania językowe i literackie chłopców z MOW i chłopców niekaranych

	Chłopcy z MOW %	Chłopcy niekarani %
Ekstremalnie nasilone	0	2
Nasilone	0	5
Średnie, przeciętne	34	78
Znacznie osłabione	50	8
Brak	16	7
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Następnie zbadano zainteresowania językowe i literackie chłopców niekaranych (tabela 10). Wyniki okazały się bardzo ciekawe. U 78% badanych zaobserwowano przeciętne zainteresowania językowe i literackie, a 2% badanych ma ekstremalnie zdefiniowane tego typu zainteresowania. W grupie tej znalazły się też osoby (8%), u których zauważono znacznie osłabione zainteresowania językowe i literackie oraz 7% badanych z deficytem tego rodzaju zainteresowań.

Interesujące wyniki badań chłopców z MOW uzyskano w skali dotyczącej zainteresowań muzycznych (tabela 11). Aż u 82% badanych zainteresowania tego typu kształtują się na poziomie przeciętnym. Dla 7% nie mają one większego znaczenia, są one znacznie osłabione, a u 11% badanych zainteresowania te nie występują.

Tabela 11. Zainteresowania muzyczne chłopców z MOW i chłopców niekaranych

	Chłopcy z MOW %	Chłopcy niekarani %
Ekstremalnie nasilone	0	1
Nasilone	0	19
Średnie, przeciętne	82	48
Znacznie osłabione	7	25
Brak	11	7
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Wśród osób, które interesują się muzyką w grupie chłopców niekaranych, najliczniejsze są osoby (48%), które mają przeciętne zainteresowania muzyczne. Na poziomie wyższym niż przeciętny ocenia swoje zainteresowania muzyczne 19% badanych. Zainteresowania muzyczne chłopców przedstawia tabela 11.

Z przeprowadzonych badań wynika, że wielu badanych chłopców z MOW ma zainteresowania związane z zawodami społecznymi, co niewątpliwie jest dosyć dużym zaskoczeniem (tabela 12). I tak 36% badanych posiada nasilone tego typu zainteresowania. Młodzież ta jest zdecydowana na wykonywanie w przyszłości zawodów takich jak: nauczyciel, wychowawca, pracownik socjalny. U 57% badanych zainteresowania tego typu ujawniły się na poziomie przeciętnym, 2% chłopców ma je znacznie osłabione, a 5% badanych nie posiada takich zainteresowań.

Tabela 12. Zainteresowania zawodami społecznymi chłopców z MOW i chłopców niekaranych

	Chłopcy z MOW %	Chłopcy niekarani %
Ekstremalnie nasilone	0	8
Nasilone	36	17
Średnie, przeciętne	57	52
Znacznie osłabione	2	18
Brak	5	5
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

W grupie chłopców niekaranych zainteresowanie zawodami społecznymi jest dość popularne. U ponad połowy badanych (52%) występuje średnie zainteresowanie, natomiast u 17% chłopców zainteresowanie zawodami społecznymi jest znacznie nasilone. Na uwagę zasługuje też to, że 8% badanych jest bardzo zdeterminowanych na wykonywanie w przyszłości właśnie takich zawodów.

Ostatnią badaną skalą są zainteresowania związane z życiem na wsi. Uzyskane wyniki przedstawia tabela 13.

Tabela 13. Zainteresowania związane z życiem na wsi chłopców z MOW i chłopców niekaranych

	Chłopcy z MOW %	Chłopcy niekarani %
Ekstremalnie nasilone	13	1
Nasilone	21	32
Średnie, przeciętne	56	62
Znacznie osłabione	10	3
Brak	0	2
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Wśród badanych chłopców z MOW zainteresowania związane z życiem na wsi są dość powszechne. Ponad połowa chłopców (56%) na poziomie przeciętnym deklaruje gotowość do wykonywania swojego zawodu w środowisku naturalnym. U 21% badanych zainteresowania tego typu są nasilone, a 13% badanych uzyskało ekstremalnie wysokie wyniki. Tylko u 10% badanych wystąpiło znaczne osłabienie zainteresowań związanych z życiem na wsi. W grupie tej nie ujawnili się badani, którzy charakteryzują się całkowitym brakiem zainteresowań związanych z pracą w środowisku naturalnym.

W grupie chłopców niekaranych przeważają osoby, które mają przeciętne zainteresowania związane z życiem na wsi (62%). Uzyskane wyniki pokazują też, że 32% badanej młodzieży ma nasilone pragnienia wykonywania zawodów związanych z pracą na wsi, a tylko 2% badanych nie wiąże swojego przyszłego zawodu ze środowiskiem naturalnym.

W dalszej części badań skoncentrowano się na ustaleniu istotnych różnic w zakresie zainteresowań w badanych grupach (tabela 14).

Tabela 14. Istotność różnic w zakresie zainteresowań pomiędzy grupą chłopców z MOW a grupą chłopców niekaranych

Zmienna	Chłopcy z MOW		Chłopcy niekarani		test t	Istotność testu t
	Średnia	Odch. stand.	Średnia	Odch. stand.		
Rzemieślnicze	8,22	2,86	6,96	3,04	3,02	0,003
Naukowe	7,14	2,82	7,64	3,39	1,13	0,259
Ekonomiczne i administracyjne	7,07	2,94	7,61	3,42	1,20	0,232
Interpersonalne	6,86	2,59	9,70	3,36	6,69	0,000
Plastyczne	8,30	2,35	9,31	2,80	2,76	0,006
Językowe, literackie	5,97	2,06	8,37	2,71	7,05	0,000
Muzyczne	5,60	1,93	6,84	3,47	3,13	0,002
Zawody społeczne	9,38	2,95	8,46	2,86	2,24	0,026
Życie na wsi	3,87	1,92	3,66	1,49	0,86	0,388

Źródło: badania własne.

Obserwacja powyższych wyników prowadzi do stwierdzenia faktu, że w sześciu skalach zainteresowań występują istotne statystycznie różnice pomiędzy średnimi wynikami w dwóch badanych grupach. W grupie chłopców z MOW średnia wartość wskaźnika zainteresowania rzemieślnicze jest większa, niż w porównywanej grupie. Oznaczać to może, że młodzież nieprzystosowana jest bardziej zorientowana na podejmowanie w przyszłości zawodów, w których główną wagę przywiązuje się do czynności mechaniczno-manualnych, takich jak: mechanik samochodowy, elektryk, piekarz, robotnik budowlany.

Okazało się też, że różnicującym istotnie wskaźnikiem są zawody społeczne. W grupie chłopców z MOW średnia wartość tego wskaźnika jest większa, niż w po-

równywanej grupie. Wskazuje to na preferencje chłopców z MOW na wykonywanie w przyszłości m.in. zawodu nauczyciela, pracownika socjalnego czy wychowawcy.

Chłopcy niekarani uzyskali wyższe średnie w zainteresowaniach związanych z umiejętnościami interpersonalnymi, sztukami plastycznymi, zainteresowaniami językowymi, literackimi oraz muzycznymi.

Podsumowanie

Jak dowodzą przytoczone wyniki badań dotyczące zainteresowań badanej młodzieży, hipoteza zakładająca, że młodzież nieprzystosowana społecznie ujawnia większe zainteresowania rzemieślnicze oraz związane z kontaktami międzyludzkimi, natomiast młodzież niekarana uzyskuje wyższe natężenie w skalach dotyczących zainteresowań naukowych i artystycznych, została częściowo potwierdzona.

Wyniki badań pokazały istotnie wyższe natężenie w grupie chłopców z MOW zainteresowań w poszczególnych skalach: rzemieślnicze oraz zawody społeczne. Wśród badanych chłopców z MOW występuje duże zainteresowanie zawodami rzemieślniczymi, takimi jak: mechanik samochodowy, elektryk, piekarz, robotnik budowlany, stolarz.

Na uwagę zasługuje fakt, iż chłopcy nieprzystosowani społecznie z jednej strony chcieliby wykonywać w przyszłości zawody społeczne, takie jak nauczyciel, pracownik socjalny czy wychowawca, z drugiej jednak, deklarują niski poziom zainteresowania wchodzeniem w kontakty interpersonalne. Przyczyn takiego stanu rzeczy może być wiele, ale wskazuje to niewątpliwie na potrzebę prowadzenia dalszych badań w tym zakresie oraz konieczność prowadzenia w ośrodkach resocjalizacyjnych oddziaływań korekcyjnych, mających na celu kształtowanie zainteresowań oraz planów zawodowych młodzieży nieprzystosowanej. Niezbędne wydaje się także przeprowadzenie wszechstronnej diagnozy wychowanków pod kątem ich planów życiowych i predyspozycji zawodowych.

Ważne jest, aby wychowawca z pozycji swojego autorytetu rozbudzał zainteresowania swoich wychowanków. To wychowawca powinien pokazywać na nowo wychowankom świat wartości, poglądów oraz kształtować poprawną samoocenę swoich podopiecznych – bazować na ich dobrych stronach. Wiąże się to przede wszystkim z atrakcyjnością prowadzonych zajęć wychowawczych oraz z wiarą w sens i efekty swojej pracy. Istotne wydaje się być też włączenie do indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych zajęć z zakresu motywacji, a także wprowadzenie doradztwa zawodowego w placówkach resocjalizacyjnych, w celu poznania predyspozycji zawodowych wychowanków, rozwinięcia umiejętności pozwalających im przezwyciężyć bariery osobiste, określenia mocnych i słabych stron zawodowych, wzmocnienia wiary we własne możliwości oraz będących inspiracją do podejmowania decyzji.

Bibliografia

- Bańka, A. (1995). *Zawodoznawstwo, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy. Psychologiczne metody i strategie pomocy bezrobotnym*. Poznań: Wydawnictwo PRINT-B.

- Dajek, E. (2006). *Polska standaryzacja „Testu zainteresowań”*. Warszawa: Wydawnictwo ERDA.
- Gottfredson, L.S. (2002). Gottfredson's theory of circumscription, compromise, and self-creation. W: D. Brown (red.), *Career choice and development*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Holland, J.L. (1992). *Making vocational choices. A theory of vocational personalities and work environments*. Odessa: Psychological Assessment Resources.
- Hornowska, E., Paluchowski, W.J. (2002). Technika badania ważności pracy D.E. Supera (1972). W: M. Strykowska (red.), *Współczesne organizacje – wyzwania i zagrożenia. Perspektywa psychologiczna*. Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora.
- Madsen, D. (1982). *Współczesne teorie motywacji*. Warszawa: WN PWN.
- Urban, B. (2000). *Zaburzenia w zachowaniu i przestępczość młodzieży*. Kraków: Wydawnictwo UJ.

INTERESTS OF SOCIALLY MALADJUSTED YOUTH

Abstract

The article concerns the interests of socially maladjusted youth. Among others the social and demographic features of the pupils of the social rehabilitation facility were presented. Research was carried out to determine the differences between socially maladjusted youth and young people who do not conflict with the law in terms of the number of interests held, their type and commitment to implementation.

It was established that among the surveyed boys from the Youth Educational Centre there is a great interest in craft professions such as: car mechanic, electrician, baker, construction worker, carpenter. In addition, the results of the research revealed the preferences of boys not socially adapted to perform in the future, among other things, the profession of teacher, social worker or educator.

Keywords: interests, profession, minors, youth, youth education center